

Державний лад США

За формою державного устрою США є федерацією, до складу якої входить 50 штатів, Федеральний округ Колумбія, острова Пуерто-Ріко і Гуам. Крім того в прямому управлінні США знаходяться Віргінські острови й Східне Самоа.

За своєю природою федерація американських штатів носить договірно-конституційний характер. Договірною вона була на самому початку свого створення, коли 13 «первинних» штатів вирішили об'єднатися на добровільних засадах в єдину союзну державу, закріпивши це рішення прийняттям Конституції 1787 р. Решта 37 штатів увійшли до складу федерації на підставі реалізації конституційної норми, що наділила Конгрес правом приймати в союз нові Штати. При цьому слід зазначити, що нові штати створювалися на територіях, отриманих шляхом завоювання (Техас), покупки (Аляска) і за допомогою інших способів.

Незважаючи на поліетнічний склад населення США і наявність місць компактного проживання етнічних груп, американський федералізм позбавлений національного забарвлення. В основу федерації США покладено суто територіальний принцип. Серед принципів, що становлять конституційно правову основу федеральної держави в США, найважливішими є: суверенітет; рівноправність штатів; верховенство федеральної Конституції, федеральних законів і федеральних властей; жорстке розмежування повноважень Союзу і штатів [1, с. 67].

Суб'єктами федерації є штати, які володіють основними ознаками державних утворень. Кожен штат має свою конституцію, своє законодавство, свої органи влади і громадянство.

Творці Конституції США приділили значну увагу проблемі обмеження повноважень штатів. Останнім заборонялося вступати в будь-які союзи, договори або конфедерації, карбувати монету, обкладати митом або зборами імпорту та експорту товарів тощо. Таке вирішення на конституційному рівні питання про компетенцію штатів не могло не викликати їхнього невдоволення, і стало однією з причин відмови окремих із них ратифікувати Конституцію 1787 р. Необхідність зняття напруги і внесення ясності в це питання зумовили прийняття X Поправки до Конституції, яка зарезервувала за штатами залишкову компетенцію. «Повноваження, – йдеться в ній, – ненадані цією Конституцією Сполученим Штатам ... залишаються за штатами». Одним із таких повноважень є право штатів самостійно вирішувати питання, пов'язані з організацією власної публічної влади [4, с. 40–41].

Структуру органів влади в штатах визначають місцеві конституції. Загалом, вона подібна до структури федеральних органів влади. В основі організації державної влади в штатах лежить принцип жорсткого поділу законодавчої, виконавчої та судової влади. Законодавча влада в штатах належить виборним представницьким органам, зазвичай об'єднаним поняттям «легіслатура» (законодавчий орган). Головна функція легіслатур – прийняття законів. В організаційному відношенні вони багато в чому нагадують федеральний Конгрес. Крім штату Небраски, легіслатури інших штатів складаються з двох палат. Нижня палата, яка часто називається палатою представників, обирається на 2, рідко – на 4 роки в складі від 40 до 400 членів. На чолі палати стоїть спікер, який представляє партійну більшість. Верхня палата, тобто

сенат, обирається на 4, рідше – на 2 роки. Кількість сенаторів коливається від 20 до 67. Головує в сенаті лейтенант-губернатор (віце-губернатор) або виборна особа. Законодавча процедура в легіслатурах досить складна: закон приймається обома палатами, після чого передається на підпис губернаторам.

На чолі виконавчої влади штатів стоїть губернатор, який обирається населенням зазвичай на 4 роки. Віковий ценз для губернатора – 30 років, ценз осілості – 5–7 років. Конституційна заборона на повторне переобрання губернатором зберігається тільки в 2 штатах. У ряді штатів губернатор може бути обраний не більше, ніж на два терміни. У конституціях штатів губернатор проголошується найвищим представником виконавчої влади. До їх повноважень належить:

- призначення за згодою сенату тих посадових осіб, для яких не передбачено інший порядок введення на посаду;
- контроль за діяльністю департаментів і агентств, очолюваних губернаторськими призначеннями;
- підготовка проекту бюджету штату;
- право помилування і пом'якшення покарань щодо вироків судів штатів;
- командування місцевою національною гвардією.

Губернатор не є одноосібним керівником виконавчої влади. Поряд із ним населення обирає ряд інших посадових осіб штату, які можуть діяти цілком незалежно від губернатора. Безпосередньо населенням обираються секретар (реєструє, публікує і зберігає офіційні документи штату, контролює проведення виборів і референдумів); атторней (прокурор штату); скарбник (зберігає грошові кошти штату); аудитор (ревізує фінансову діяльність установ штату); та ін. Влада штатів, крім випадків порушення Конституції США, діють незалежно від федеральних органів. Президент не має права давати доручення губернаторам штатів, зміщувати їх, скасовувати прийняті ними рішення. Разом з тим, федеральна влада має ефективні важелі впливу на штати. Одним з таких важелів є інститут регіональних представників федеральних департаментів в штатах [3, с. 56–58].

Публічна влада в штатах представлена не тільки органами державної влади, а й органами місцевого самоврядування, що відіграють значну роль в суспільно-політичному житті країни. В них зайнято більше 55% всіх працівників управлінського апарату, на частку муніципальних бюджетів припадає близько 40% бюджетних доходів держави. Оскільки питання організації місцевого самоврядування віднесені до компетенції штатів, в США немає єдиної системи муніципальних органів. Кожен штат вирішує ці питання на власний розсуд відповідно до встановленої їм же адміністративно-територіальної системи. Всі адміністративно-територіальні одиниці мають право на самоврядування. Органами самоврядування є виборні ради (комітети), мери. У багатьох графствах крім ради населення обирає цілий ряд посадових осіб: шерифа, атторнея, скарбника та ін. Збираються також збори жителів.

Самоврядування в США реалізується не тільки в межах адміністративно-територіальних одиниць, а й в рамках спеціальних округів, які не збігаються з адміністративно-територіальним поділом. У країні створена велика кількість спеціальних округів: шкільних, екологічних, протипожежних, водопостачання тощо. Управляються вони або обраними населенням комітетами, або чиновниками, призначеними тими органами, які заснували спеціальний округ. Найбільш відомі з спеціальних округів шкільні округи, яких налічується близько 1500. Керують ними

виборні ради з представників громадськості. Члени ради виконують свої функції безоплатно.

До компетенції органів місцевого самоврядування, яка визначається конституціями і законами штатів, входять питання: охорони громадського порядку, керівництва місцевою поліцією і юстицією, інформування населення про нормативні акти федерації і штатів, встановлення місцевих податків і зборів, бюджету, надання соціальних послуг, шкільної справи, охорони здоров'я, житлового будівництва, соціального забезпечення тощо [2, с. 358].

Отже, США є федеративною конституційною республікою із чітким розмежуванням повноважень центру і штатів. Система органів місцевого самоврядування охоплює усі рівні держави та відіграє вагомий роль у багатьох сферах суспільного життя.

Список використаних джерел та літератури:

1. Кожемякін П. Г. Виборче право зарубіжних країн : [навч. посіб.] / П. Г. Кожемякін. – Дніпропетровськ : Оксамит-Текс, 2006. – 328 с.
2. Конституційне право зарубіжних країн : [навч. посіб.] ; [2-е вид., перероб. і доп.]. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
3. Конституційне право зарубіжних країн : [підруч.]. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 496 с.
4. Цаликова М. Б. Законодательная активность президента и обеспечение конституционного баланса власти США / М. Б. Цаликова // Конституционное и муниципальное право. – 2002. – № 1. – С. 39–44.

Скремінська Ольга Олегівна

студентка соціально-психологічного факультету,
Житомирський державний університет ім. І. Франка

Соціальна адаптація осіб, звільнених з місць позбавлення волі

Стаття присвячена темі соціальної адаптації людей після ув'язнення. На даний момент це питання є актуальним, тому що однією з найскладніших проблем у пенітенціарній сфері є адаптація осіб, звільнених із місць позбавлення волі, до життя в суспільстві. Люди, які були відірвані від звичного середовища та ізольовані від суспільства, мали примусовий спосіб життя, обмеження в реалізації потреб особистості, тривале співжиття зі злочинцями, як правило, деградованими розумово й морально, не тільки зазнають матеріальних збитків, але й призводять до негативних змін у їх психіці, зменшують їх соціальну цінність. І через такі причини вони не можуть потім пристосуватися до норм в суспільстві і взаємодіяти з іншими людьми.

Мета статті полягає у висвітленні проблеми соціальної адаптації осіб, звільнених із місць позбавлення волі, оцінці шляхів її розв'язання для запобігання рецидивів.

Термін «адаптація» походить від латинського слова *adaptatio* – пристосування. Він прийшов у гуманітарні науки з природознавства, де розумівся як «процес пристосування будови і функцій організмів (особин, популяцій, видів), їх органів до умов середовища. Термін «соціальна адаптація» має місце в суспільних науках і означає – інтегративний показник стану людини, що відображає його можливості виконувати певні біосоціальні функції: адекватне сприйняття навколишньої дійсності